

Capítol V

La crisi identitària en la nova conjuntura imperial. De la derrota de les Germanies (1523) a l'expulsió dels moriscos (1610)

Introducció

El període de la història de la llengua que s'estudia en aquest capítol comprèn poc menys d'un segle, el que delimiten la derrota de les Germanies (1523) i l'expulsió dels moriscos (1610). Abraça, per tant, la major part del segle XVI i correspon a l'inici de l'anomenada edat moderna, caracteritzat per unes profundes transformacions en els diferents ordres de la vida social, la ciència i la tècnica, l'economia, la política, el pensament, la religiositat i la creació artística i, pel que fa a la comunitat lingüística catalana, per la seva marginalitat dins d'un imperi hispànic d'abast universal.

L'esclafament definitiu dels moviments agermanats (1523) té una rellevància considerable en la història de la comunitat lingüística catalana, ja que, d'una banda, va afectar una gran part d'aquesta –València i Mallorca, però també amb repercussions a Catalunya– i, d'altra banda, va comportar –de manera immediata al regne de València, a mitjà termini a Catalunya i a llarg termini, pel seu aïllament geogràfic, a les Balears–, l'afermament dels sectors més poderosos de l'aristocràcia autòctona castellanitzant, a causa dels seus lligams econòmics i familiars amb la monarquia i la noblesa castelleses, i, doncs, l'afebliment de les classes burgeses, aferrades als usos lingüístics i literaris tradicionals.

L'expulsió dels moriscos, iniciada el setembre de 1609 i pràcticament liquidada en els primers mesos del 1610, va constituir també un daltabaix en la història de la comunitat lingüística catalana. Encara que directament només va

afectar els regnes de València i d'Aragó i la Catalunya Nova, va comportar, d'una banda, la fi de la presència d'una important minoria, amb nou segles d'història al darrere, que es mantenia lingüísticament i religiosament inassimilada, i, d'altra banda, la materialització del projecte polític i religiós uniformista de la monarquia hispànica.

Des d'una perspectiva mundial, el període es caracteritza per la colonització europea de la major part de les terres americanes i d'una bona part de les costes africanes i de l'Àsia oriental i per l'afirmació d'unes embrionàries monarquies nacionals. A Europa, això determinarà que el centre de gravetat de la seva política es desplaça de la Mediterrània a l'Atlàntic, tot i que la lluita contra l'expansionisme militar otomà va consumir encara moltes de les seves energies. Les monarquies absolutes de Castella, Anglaterra i França començaren a desenvolupar-se amb rimnes i processos històrics ben diferents, però en tots tres casos la cohesió política s'imposarà per l'hegemonia militar, demogràfica i cultural dels centres sobre les perifèries, sota el control de les poderoses dinasties regnants, que ampliaran els seus dominis territorials: els Àustries o Habsburg a Castella (ja confederada amb la Corona d'Aragó i que arribà a incorporar l'Imperi portuguès); els Tudor a Anglaterra (que incorporà Gal·les i Irlanda); els Valois i els Borbó a França (que, amb la incorporació de la Navarra ultraprinença completa l'espai del futur estat francès). En totes tres monarquies, l'extensió d'una llengua de prestigi, que és la llengua del sobirà, servirà de vehicle i exponent de la uniformitat i el poder de la monarquia.

Val a dir que les monarquies absolutes emergeixen com a construcció d'uns prínceps que concentren el màxim poder militar i polític en detriment de la noblesa feudal i, en part, de les prerrogatives de l'Església. En aquesta comesa no resulta fàcil desitjar el component polític del social i religiós, per tal com la lluita pel poder es confon sovint amb els conflictes socials i religiosos. Al seu torn, la pugna entre les diverses concepcions de la fe s'entrecrua amb la ideologia, el pensament discursiu i la sensibilitat artística. Així, la consolidació de l'humanisme com a rellatinització filològica és indistinguible de l'ideari erasmista (encarnat no sols per Erasme de Rotterdam, sinó també per personatges com Joan Lluís Vives i Tomàs More), i aquest no es pot entendre fora del marc més ampli dels moviments de reforma espiritual que es donen al segle XVI, un dels quals derivarà en l'anomenada Reforma protestant i l'altre es donarà al si de l'Església catòlica, que, pel seu caràcter de reacció davant la Reforma protestant, se sol conèixer amb el nom de Contrareforma. D'altra banda, el reneixement ideològic impregna igualment la literatura i l'art del Renaixement, com també, al darrer terç del segle, les seves derivacions manieristes, que desembocaran aviat en l'eclosió formal del Barroc.

Des d'una perspectiva més estrictament cultural, es produeix en aquest període la definitiva expansió de la impremta, que multiplicarà les possibilitats de la comunicació escrita. La nova tecnologia de la paraula tindrà conse-

qüències determinants en el decurs del pensament, en l'evolució del gust literari i de les consciències individuals i fins i tot incidirà en la història de les formes polítiques. En el terreny sociolingüístic, la impremta plantejarà la disputa de les llengües pels nous mercats que s'obren a la circulació dels llibres, unes mercaderies que ultrapasen fàcilment les fronteres polítiques o idiomàtiques. Però la impremta no sols suscita la competència lingüística en termes de racionalitat econòmica. Ara són més nombrosos els individus que adquireixen consciència de la diversitat lingüística, de la distància entre les llengües i de la variació interna en cadascuna d'elles. Amb l'extensió de la impremta s'origina, doncs, la necessitat de codificar les llengües vulgars, tot insipient-se en els models gramaticals de les llengües clàssiques.

L'evolució social de la comunitat lingüística catalana durant aquest període s'inscriu, per tant, en una densa trama d'interaccions, que obliga a considerar l'evolució històrica global de llarga durada i les dinàmiques particulars de l'àrea hispana. Com veurem, tot un seguit de factors conflueixen en l'afebliment del potencial demogràfic, polític i cultural d'aquesta comunitat de llengua, que, de retruc, veurà afluijats els vincles cohesius de la consciència d'unitat lingüística.

Els ideals polítics i religiosos de la monarquia hispànica, de signe universalista, no afavorien la causa d'una llengua aleshores subordinada políticament com era el català. D'aquí el desconcert d'una societat davant uns canvis difícils de pair. Només part de l'aristocràcia i de la burocràcia al servei del rei aconseguí integrar-se en el nou sistema de valors i es castellanitzà, per bé que més culturalment que no pas lingüísticament. Ara bé, llevat dels moriscos, majoritàriament araboòfons, el conjunt de la societat catalana, valenciana i balear fou, durant el període que estudiem, aclaparadorament catalanoфона, encara que els sectors instruïts es miraven el castellà com la llengua culta per antonomàsia.

Des del punt de vista polític, cultural i sociolingüístic, el període que estudiem presenta dues etapes ben diferenciades: la primera (1516-1556), que correspon al regnat de Carles I, es caracteritza per l'hegemonia de l'ideari universalista —no debatut era Carles I emperador del Sacre Imperi Germànic—, per la receptivitat dels corrents erasmistes i per la compatibilitat entre la primàcia del llatí per a l'alta cultura i el respecte a l'*statu quo* plurilingüe de la monarquia hispànica: el segon (1556-1610), que correspon al regnat de Felip I d'Aragó (1556-1598) i, en part, al de Felip II d'Aragó (1598-1621), es caracteritza per la transformació de la monarquia hispànica en un projecte bàsicament castellà, per la imposició de la ideologia contrareformista al servei dels interessos de la monarquia i per la pressió cultural castellanitzadora damunt la Corona d'Aragó. El primer període és heret, en molts aspectes, del medievalisme universalista; el segon apunta a la deriva castellanista que mirarà d'imposar, en la primera meitat del segle XVII, el comte duc d'Olivares.

El marc històric

El context polític: les dificultats d'adaptació a la nova conjuntura

La mort de Ferran II (1516), sense descendència del seu segon matrimoni amb Germana de Foix, obri la successió de la Corona d'Aragó al seu nét Carles I (1516-1556), ja que la seva filla major, Joana d'Aragó, dita *la Folla*, havia estat declarada incapaç, si bé se li va reconèixer la titularitat de reina d'Aragó i de Castella fins a la seva mort (1555). Carles I és el primer monarca de la dinastia dels Habsburg—o Casa d'Àustria—, nissaga que reunirà un vast imperi al llarg dels dos segles següents. Amb la política de govern dels Àustria, la Corona d'Aragó quedà lligada definitivament al projecte de monarquia hispànica gestat pels *Reis Catòlics*.

Després de l'abdicació de Carles I (1556), el seu fill, Felip I d'Aragó i II de Castella, conegut com *el Prudent*, arrodoní el projecte d'unificació hispànica amb la incorporació de Portugal (1580), que, reclamada per dret dinàstic, només fou assolida per les armes. Un projecte que el seu successor, Felip II d'Aragó i III de Castella, conegut com *el Piadós*, va exterioritzar davant els seus vassalls, triant València com a lloc de celebració del seu matrimoni amb Margarida d'Àustria (1599) i convocant les Corts catalanes a Barcelona (1599), i no a Montsó, com s'havia fet al llarg de quasi tot el segle XVI.

Qüestionada l'hegemonia política i el projecte catòlic i universalista de la monarquia hispànica, amb l'aparició de noves potències europees (Anglaterra, França), amb la difusió del protestantisme (Alemanya, Anglaterra, Països Baixos) i amb la pressió militar de l'Imperi otomà sobre la l'Europa central i el Mediterrani, Carles I desvincula Alemanya de la monarquia hispànica, i el seu fill, Felip *el Prudent*, adopta unes mesures dràstiques d'impermeabilització ideològica dels seus dominis—prohibició d'estudiar a l'estranger, potenciació del paper de la Inquisició—, una estratègia militar, en part fracassada, de contenció de les noves potències—Sant Quintí (1559), contra els francesos; Lepant (1571), contra els turcs, i l'Armada Invencible (1588), contra els anglesos—i una política d'uniformització cultural i religiosa al si dels seus dominis—repressió dels moriscos granadins, als quals imposa l'ús del castellà (1566)—, que arrodonirà el seu successor, Felip *el Piadós*, amb la seva expulsió. Amb aquesta actitud, el *Rei Prudent* esdevé el més interessat valador de la nova espiritualitat dirigista i vigilant emanada del Concili de Trento (1545-1563).

Vinculada la Corona d'Aragó a una monarquia hispànica de signe absolutista i amb una extraordinària projecció cultural i política internacional, la seva sobirania política a penes cobria en la pràctica unes limitades parcel·les administratives i la seva autonomia econòmica en resultava molt mediatitzada. Els nombrosos conflictes bèl·lics internacionals amagaven, sovint sota el pretext religiós de defensa del catolicisme, la rivalitat econòmica entre les principals potències europees, cobejoses del control de les riqueses i del mercat del Nou Món. En aquesta

perspectiva, l'expansió americana tingué conseqüències desastroses per a la metròpoli. D'entrada, va ocasionar el trasbals del sistema monetari europeu i, com a conseqüència de les despeses bèl·liques, impedi que el flux de riquesa s'aturés en terres castellanes. Els beneficiaris immediats de la situació foren Anglaterra i dels Països Baixos, on aviat sorgí un capitalisme mercantilista embrionari. En canvi, a la Corona de Castella, l'empobriment de les classes mitjanes i baixes generà un procés de refeudalització. La Corona d'Aragó, exclosa del comerç directe amb Amèrica (bé que els seus comerciants podien fer-ho des de Castella) i molt afectada per la pirateria del Mediterrani, no va poder-se'n mantenir al marge. La conjunció d'aquests factors incidirà negativament sobre la comunitat lingüística catalana, que, en veure diluïda la "sobirania" política, també experimentarà unes limitacions notables en la producció de cultura autòctona i en la conservació d'esferes comunicatives.

Des del punt de vista polític, jurídic i fins i tot cultural, els països de la Corona d'Aragó esdevingueren *de facto* meres províncies de l'Imperi castellà. Encara que conservaren l'estructura federativa i respectaren les institucions pròpies de cada regne, els primers Àustria tendiren a imposar en els seus dominis la concepció cesarista del poder monàrquic, i això tant en l'aspecte politicoadministratiu (virreis, reials audiències) com en el religiós i cultural (Inquisició, jerarquia eclesiàstica). Els monarques de la nova dinastia es continuen proclamant sobirans de cada un dels seus "estats", però la federació de les dues Corones sota un mateix monarca comportà que el nom d'Espanya comencés a ser utilitzat amb profusió per a designar tots els seus dominis peninsulars. Fou Carles I qui, el 1528, inicià el costum de convocar simultàniament a Montsó—població aragonesa aleshores de llengua catalana—les Corts de cada un de seus "estats" de la Corona d'Aragó. Carles I encara les va convocar nou vegades, però el seu fill Felip només ho va fer en dues ocasions. Les Corts de 1599, a Barcelona, foren les últimes en què s'elaborà i aprovà dret públic català, si bé les seves disposicions no s'aplicaren fins al 1602, quan, després d'una ambaixada a Madrid, s'aconsegüí, no sense modificacions restrictives, la signatura reial.

Amb l'excusa de la integració dels territoris imperials del nord d'Itàlia, Carles I instituí el Consell d'Itàlia (1551), que desvinculà Nàpols i Sicília de la Corona d'Aragó, però no Sardenya. El *Rei Prudent* creà, el 1564, la Reial Audiència de Sardenya, abans fins i tot que la de Mallorca (1571), i no qüestionà l'adscripció sarda a la Corona d'Aragó. Tanmateix, aprofità la derrota de la revolta antisenyorial al comtat catalanoparlant de la Ribagorça, adscrit al regne d'Aragó, per a suprimir-hi el dret català (1591), darrer vestigi de la seva antiga catalanitat política. El regne independent de Navarra i, per tant, el comtat de Foix i el senyoriu d'Andorra, passà, el 1562, a la casa de Borbó amb Enric III (1562-1610), el qual, en esdevenir rei de França com a Enric IV (1589), vinculà els seus dominis a la monarquia francesa. Per això, el seu successor, Lluís XIII de França (1610-1643), heretà el senyoriu d'Andorra conjuntament amb el bisbe d'Urgell.

L'expulsió dels moriscos culmina la política d'uniformització cultural de la monarquia hispànica, que la Inquisició s'encarregava d'aplicar selectivament amb les minories contestatàries.

L'estructura socioeconòmica

Al principi del segle XVI, la Corona d'Aragó només comptava amb uns 960.000 habitants, però a la fi de la centúria, mentre que la Corona de Castella en tenia més de 7.000.000, els territoris de parla catalana no arribaven a un milió de pobladors, dels quals 500.000 eren del regne de València. 350.000 del principat de Catalunya amb el Rosselló i 110.000 de les Illes Balears. Malgrat la davallada demogràfica que comportà la derrota de les Germanies, que a Mallorca va representar un descens del 40% de la població, el conjunt de les terres catalanes experimentà un lleuger creixement demogràfic a partir de mitjan segle XVI, gràcies a l'elevada natalitat dels moriscos i a la immigració d'occitans, sobretot gascons, que fins a mitjan segle XVII van renovar la població de Catalunya.

L'espendor de Castella, llavors al cim de la seva glòria i potència, el prestigi polític internacional de la llengua castellana i el mèrit immens dels seus escriptors aauris, coincideixen amb la decadència econòmica i demogràfica dels països de la Corona d'Aragó, produïda per diverses concauses. Una de les més decisives, que afectà particularment València, fou el desplaçament del dinamisme econòmic del Mediterrani a l'Atlàntic. El revers de la medalla imperial era un poder públic cada vegada menys eficaç, amb les rutes catalanes dominades, a partir dels anys trenta, pel bandolerisme i les costes valencianes i balears fetejades pels pirates de Barbària.

Al llarg del segle XVI continuà la pràctica d'un important sector de l'alta aristocràcia catalanòfona terratinent d'emparentar-se per matrimoni amb la castellana i de fixar la residència fora del país, on, tannmateix, posseïa amplis dominis i en percebia les rendes. D'altra banda, la substitució de l'economia basada en la propietat de la terra per l'economia monetària motivava que la noblesa es tornés cortesana. El cens aristocràtic s'eixamplava perquè el sobirà ennoblia alguns dels seus alts funcionaris i assessors —consellers jurídics, secretaris, economistes, banquers—, i, en conseqüència, sorgia una nova noblesa cortesana que depenia fonamentalment de la gràcia del rei. De fet, el nou "estat" recolza en la dependència material d'una burocràcia assalariada i un exèrcit mercenari permanent. El naixement d'una economia precapitalista comportà per a les masses urbanes pobres més explotació i més empobriment, i, per als camperols, l'augment de les pressions econòmiques i personals. En el cas de Catalunya, la petita noblesa rural es trobava també abocada a la ruïna, per bé que d'una altra manera. Amb tot, cal tenir en compte que, segons el fogatge de 1553, només el 20% dels aproximadament 314.000 habitants de Catalunya vivien en poblacions de més de 500 cases: Barcelona (amb 32.200 habitants), Perpinyà (7.800), Girona (6.600),

Lleida (5.500), Tortosa (4.900), Tarragona (4.300), Vallis (3.300), Vic (3.000) i Reus (2.700). La relativa estabilitat del món rural a Catalunya, afavorida per la sentència arbitral de Guadalupe (1486), contrasta amb la conflictivitat social que es dona al regne de València entre els proletariats mudèjars, els quals, el 1525, esdevenen cristians nous a la força, i el proletariat de cristians vells, ressentit amb l'aristocràcia pel seu suport interessat als proletaris moriscos, els seus pitjors competidors. Ja hem vist que aquesta fou la base social de les Germanies de València, que afectà tant la ciutat de València (amb uns 50.000 habitants el 1565) com les principals viles del Regne, entre les quals sobresortien en població Xàtiva (amb més de 10.000 habitants) i Oriola i Morella (amb poc més de 5.000). En canvi, a Mallorca, el detonant de les Germanies va ser l'extrema pobresa, provocada per la dura repressió de la revolta dels camperols "forans" en temps del *Magnanim*, que també afectà la ciutat (que atenyí els 12.900 habitants el 1552) i les principals viles de l'illa.

La desfeta dels agermanats comportà un bon nombre d'execucions a València i a Mallorca, la condemna dels participants, la confiscació dels seus béns i unes fortes sancions col·lectives. Aquestes, en el cas de Mallorca, s'allargaren durant tot el regnat de Carles I i l'illa en sortí arruïnada. L'hegemonia del regne de València dins la Corona d'Aragó inicià la davallada i s'enfonsà del tot a partir del 1568, en plantejar-se de nou el problema morisc. Amb la derrota de les Germanies de València i Mallorca, s'hi consolidà una aristocràcia local agrairada per l'ajut militar del monarca, fet que, almenys al regne de València, va tenir unes importants repercussions lingüístiques. Quasi un segle més tard d'aquest fet, l'expulsió dels moriscos hi reforçà encara més el protagonisme social d'una noblesa culturalment acastellanada, predisposada a consumir el canvi de llengua. La recuperació econòmica de Catalunya es produí gràcies a l'expansió de la producció agrícola i manufacturera i a la potenciació, a partir del 1570, de l'eix comercial Barcelona-Gènova, en detriment de l'eix Medina-Flandes. Aquesta recuperació va permetre l'embranchada de la circulació monetària i va consolidar la base social dels sectors majoritaris de la Generalitat, les Corts i el poder municipal, que es convertiren així en instruments de resistència contra els abusos de la política de la monarquia hispànica. Encara que el model també existia a València i a Mallorca, la freqüent confluència d'interessos entre la monarquia i les forces oligàrquiques del país (senyors territorials, patriciat urbà) va fer aquestes institucions relativament docils al poder reial, situació que contribueix a explicar la diferent situació social i cultural entre Catalunya, d'una banda, i València i Mallorca, de l'altra, en iniciar-se el XVII.

Annex

Taula cronològica

	Sobirans	Política, societat i cultura	Llengua	Escriptors
1520▶	[...]	1516-1556: Carles I afavoreix l'erenisme. Penetració del Renaixement artístic. 1523: S'inicia una dura repressió contra els agermanats.	c. 1524: Joan Ferrandis d'Herèdia compon la farsa bilingüe <i>La vestita</i> .	
1525▶		1525: Els mudèjars esdevenen cristians nous en bateigs col·lectius forçosos.	1528, 1533, 1537, 1542, 1547, 1555: Corts a Montsó per als tres regnes de la Corona d'Aragó. Carles I és el darrer rei que s'hi adreça en català. 1531: Primera edició de l' <i>Espill</i> , de Jaume Roig.	J.B. Agnès (1480-1553) F. d'Olesa (c.1480-1550) J.F. d'Herèdia (1482-1549)
1530▶	Joana I la Feeble (1516-1555) / Carles I l'Emperador (1516-1556)	1530: Carles I trenca els otomans a les portes de Vièna. Reconciliat amb el papa Climent VIII, és coronat emperador del Sacre Imperi Germànic a Bolonya.	c. 1538: Lluís Milà compon <i>El cortesano</i> , paradigma del teatre cortesà plurilingüe. 1539: Primera Part de la <i>Historia de València</i> , de Pere Antoni Beuter, que el 1546 ja apareixerà editada en castellà. 1539: Primera edició de les poesies d'Ausiàs March, amb traducció castellana de Baltasar de Romani.	A.M. Pineda (c.1488-c.1566) P.A. Beuter (c.1490-1554) J.L. Vives (1493-1540)
1535▶		1536: Fundació de la Universitat de Barcelona. Al llarg del segle es funden també les universitats de Gandia, Oriola, Tarragona, Vic i Tortosa. 1539: Ordenança de Villers-Cotterets, que imposa el francès com a llengua de l'administració de França. 1540: Fundació de la Companyia de Jesús, un dels agents principals del procés de castellanització cultural.		
1540▶	[...]			

	Sobirans	Política, societat i cultura	Llengua	Escriptors
1545▶	[...]	1545-1563: Concili de Trento, que fixa les bases doctrinals i disciplinàries de la reforma catòlica.		
1550▶	Joana I <i>la Folle</i> (1516-1555) / <i>Cartes I</i> <i>l'Empreder</i> (1516-1556)	1551: Creació del Consell d'Itàlia, pel qual els dominis italians, a excepció de Sardenya, passen a dependre directament dels monarques hispànics.	1550: L'arònim <i>Nova art de trobar</i> reivindica l'esllanguida estètica trobadorasca. <i>Segunda Parte de la Historia de Valencia</i> , de Pere Antoni Beuter, redactada ja en castellà. 1551: Es prohibeixen les traduccions de la Bíblia en llengua vulgar i es crea un índex de llibres prohibits.	P. Serafi (c. 1505-1567)
1555▶		1555: Pau d'Ausburg, que instaura el principi <i> cuius regio eius religio </i> per posar fi als conflictes religiosos i socials d'Alemanya. 1556: Carles I cedeix l'imperi al seu germà Ferran.	1556: S'edita a Basilea <i>Bononia</i> , de Frederic Furió Ceriol, text que preconitza la versió de la Bíblia en vulgar. c. 1557: Cristòfor Despuig compon <i>Los colloquys de la insigne ciutat de Tortosa</i> , que no s'edita.	
1560▶	Felip I <i>el Prudent</i> (1556-1598)	1560-1570: Dècada de nombrosos conflictes de tota mena: infiltració d'hugonots a Catalunya, revolta dels monjos granadins, insurrecció dels Països Baixos. 1564: Creació de la Reial Audiència de Sardenya.	c. 1561: S'edita el <i>Procés o disputa de vídues i donzelles</i> , d'Andreu Martí Pineda.	C. Despuig (1510-c. 1574)
1565▶	[...]	1568: Felip I dicta mesures severes de censura ideològica. Prohibitó d'estudiar a l'estranger, excepte Bolonya.	1568: Es prohibeix que els monjos utilitzin la seva algaraviva i se'ls comuna a aprendre el romanc.	J. Timonedà (c. 1518-1583) F. Calça (1518-1603)

	Sobirans	Política, societat i cultura	Llengua	Escriptors
1570▶	[...]	1570: L'eix econòmic Medina del Campo-Flandes és superat pel de Barcelona-Genova: embranzida de la circulació monetària. 1571: Creació de la Reial Audiència de Mallorca. 1571: Victòria de Lepant, que no aconsegueix aturar els atacs turcs.	1572: Lluís Ponc d'icard na de traduir al castellà el <i>Llibre de les grandeses de Torragona</i> per veure'l publicat. 1573: Joan Pujol publica el poema èpic <i>Lepant</i> . 1574: Apologia del valencià al <i>Llibre de las alabanzas de las lenguas Hebrea, Griega, Latina, Castellana y Valenciana</i> , de Rafael Martí de Viciana. 1575: <i>Theaurus puerilis</i> , d'Onofre Pou.	J. Pujol (c. 1530-1603)
1575▶		1580: Felip I, rei de Portugal. 1581: Separació d'Holanda.	1583: Corts de Montsó, en què els catalans protesten per la política eclesiàstica castellanitzadora del rei.	
1580▶	Felip I <i>el Prudent</i> (1556-1598)	1588: Derrota de l'Armada Invencible contra els anglesos.		J. Birnietis (1538-1616)
1585▶	[...]	1591: Supressió reial del dret català a la Ribagorça.	1591-1594: Acadèmia de los Nocturnos a València, cenacle literari que adopta el castellà com a llengua literària.	
1590▶	[...]			

Sobirans	Política, societat i cultura	Llengua	Escriptors
1595▶ Felip I el Prudent (1556-1598)		1595: <i>Història i stil de Mallorca</i> , de Joan Brinmeis, que no s'edita.	
1600▶	1604: Corts de València i Barcelona, que concedeixen nombrosos privilegis nobiliaris a fi de suscitar l'adhesió de certs sectors burgesos.		P. Gil (1551-1622)
1605▶	Felip II el Pietós (1598-1621)		P. J. Porcas (1560-1629)
1610▶	1609-1614: Expulsió dels moriscos de Granada, el Baix Aragó, les Terres de l'Ebre i el regne de València.	1609: Primer volum de la <i>Crònica universal del Principat de Catalunya</i> , que després serà continuada en castellà.	
1615▶			J. Puigades (1568-1635)

Capítol VI

Dependència transcultural i revolta. De la independència dels moriscos a l'annexió catalana a l'annexió castellana de la Corona d'Aragó (1715)

Introducció

El període de la independència catalana, que s'inicia amb la independència de la Corona d'Aragó el 1213 i que s'acaba amb la independència de Catalunya el 1715, és un període de gran importància per a la història de la llengua catalana. És un període de gran dinamisme polític i cultural, que veu sorgir una literatura independentista i una llengua independentista. És un període de gran importància per a la història de la llengua catalana. És un període de gran dinamisme polític i cultural, que veu sorgir una literatura independentista i una llengua independentista.

La dinàmica política

La dinàmica política és un aspecte fonamental de la història de la llengua catalana. És un aspecte fonamental de la història de la llengua catalana. És un aspecte fonamental de la història de la llengua catalana.